

előtt, hogy — mit csinál a német...? A kis német trüppök bejárják a magyar városokat, ott nem is színházat csinálnak, de komédiát, mert mit akar a német direktor például Cegléden akár a »Der edle Ungar Freigraf Udalszky« c. tragédiával? Ki érti azt ott meg? És mégis a német Cegléden komédiázhat, de a magyarnak még Pesten, a tekintetes vármegye ott-honában sem szabad, sem lehet színháza... Pedig már holnap is játszhatnának. (Zárjelben, valahol a sorok között még azt is kiolvasták a magyar urak, hogy a Nagyméltóságú helytartó tanács megpukkadna dűhiben, ha ők életre kelhetnének!) Azt kérték hát Kelemen László és társai, írta fel a t. vármegye a helytartótanács-hoz engedélyért. Tudniillik, ha egyszer ez a magyarba ojtott német társaság tudomásul veszi, hogy a leghatalmasabb vármegye sem átal a »magyar komédiázók« segítségére menni, akkor már nem játszhat velük olyan könnyen. A megye meghányta-vetette a dolgot és felírt a helytartótanácsnak.

Ez volt az első lépés, amelyet Pest vármegye a magyar nemzeti színjáték érdekében tett és ettől kezdve a színészet napjainkig a vármegye oltalma alatt áll. Mit tett azóta érte — arról keveset nem lehet szólni.

Pest vármegye volt, aki a Kelemen László áldozatos alkotásait odáig vitte, hogy annak eredménye lehetett és lett. Kelemen társaságát anyagilag segítette: részben maga adományozta, részben a társ-törvényhatóságok körében gyűjtött tetemes pénzüsszeggel. Segítette erkölcsileg is. Tekintélyével mellé állott, a hivatalos nyomásokat, melyekkel gyengíteni vagy semmivé tenni akarták, súlyától megfosztotta, elviselhetővé vagy teljesen hatástalanná tette és azzal, hogy Pest és Buda városok tanácsának kifejezetten értésére adta, hogy minden hatalmával a színjátszók mellett áll, a két város német hajlandóságú tanácsára erős befolyással volt.

Igy buzgott a vármegye a magyar nyelv és szellem érdekében és amikor 1791. januárjában gróf Unwerth Emanuel, a pesti és budai színházak albérlője a theátristák egy, a városhoz intézett beadványára elsőül vetette fel a »Pesti magyar színház« eszméjét, nem ugyan a magyar és a ma-

gyar kultúra iránti tekintetekből, de mert tudta, hogy annak a kérdésnek felvetése az adott viszonyok között bukást jelent... a vármegye ettől kezdve minden időben gondolt e nagyszerű tervre, s ha nem is tudta egyelőre testté váltani az eszmét, de bizonyos, hogy elaludni többé nem hagyta.

A vármegye — bár a lelkes társulat részben a Sehy-Liptay-féle botrány, részben a későbbi zavarok és pártoláshiány folytán egyre jobban veszítette erejét és értékét — több-kevesebb lelkesedéssel és odaadással támogatta a színészetet és akkor, amikor már azoknak sem Pesten, sem Budán maradásuk nem volt s kénytelenek voltak vándorútra kelni, a társaságot ajánlólevelekkel látta el és lehetővé tette további erőlködését, míg nem aztán a Kelemen-féle nagy igyekezetnek vége szakadt s más irányokból folytatódott a további küzdelem a magyar színészet érdekében, amikor a vármegye az előbbivel azonos buzgalommal tett eleget nemzeti kötelességeinek!

A vármegye állandóan foglalkozva a pesti magyar színház építésének eszméjével, mindig igyekezett ennek lehetőségét megteremteni, úgy erősen befolyt abba az akcióba, mikor a Kulcsár István igazgatása alatt álló társaság örökössé tételére Kulcsár megvette a színház számára a hatvaniuccai (ma Kossuth Lajos és Szépuccák sarkán) telket, melyet később ugyan el kellett adni, de a tervnek megerősítéséhez így is hozzájárult.

Pest vármegye a most időnként Pesten, Budán megjelenő magyar színészeket tovább is támogatta és akkor, amikor az 1833-ik esztendőben Kassáról az ott játszó kitűnő társaság legkitűnőbbjei Budára jöttek és a »Budai nemzeti színjátszó társaságot« megteremtették s e társaság tagjai 1833. aug. 25-én Pest vármegye Karaihoz és Rendéhez esedeztek, hogy »őket, mindig jobban igyekezni kívánókat, nagybecsű ol-talmukra érdemeseknek ítélnék s pártfogásukba nagylelkűleg venni méltóztatnának«.

A kérelmet a megye aug. 28-iki közgyűlésén tárgyalta s bizottságot küldött ki a kérelem megvitatására és 30-án — annak javaslata szerint — újból vállalta a társulat pártolását és sok erre vonatkozó